

Mirosława Marciniak

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

**OCENA WYKORZYSTANIA FINANSOWEGO INSTRUMENTU
STEROWANIA RYBOŁÓWSTWEM PRZEZ POLSKICH
PRODUCENTÓW RYBNYCH ORAZ SEKTOR
BADAWCZO-ROZWOJOWY**

*EVALUATION OF USE OF FINANCIAL INSTRUMENT
FOR FISHERIES GUIDANCE BY POLISH FISH PRODUCERS
AND R&D SECTOR*

Słowa kluczowe: fundusze unijne, transfer wiedzy, innowacyjność, promocja

Key words: union funds, knowledge transfer, innovation, promotion

Synopsis. Przedstawiono wyniki analizy projektów zrealizowanych przez producentów rybnych oraz sektor B+R w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006”. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że poziom absorpcji dostępnych środków unijnych przez wszystkie badane grupy beneficjentów był bardzo wysoki, dzięki czemu udało się osiągnąć założone cele. Zgodnie z oczekiwaniami projekty armatorów rybackich i przetwórców rybnych wpłynęły pozytywnie na restrukturyzację i modernizację branży rybnej, a sektor B+R przyczynił się do rozwoju jej innowacyjności.

Wstęp

Gospodarka rybną jest ważnym segmentem gospodarki żywnościowej, mimo iż udział tego sektora w PKB jest niewielki (ok. 0,4%). Zmiany w gospodarce rybnej mają bezpośredni wpływ nie tylko na sytuację dochodową rodzin związanych z branżą rybną, ale także na sytuację gospodarczą województw nadmorskich (zachodniopomorskiego, pomorskiego i warmińsko-mazurskiego). Ryby i owoce morza są wprawdzie niewielkim uzupełnieniem diety polskiego konsumenta i nie są codziennie kupowane, ale sprawne funkcjonowanie rynku ryb i możliwość zakupu wybranego gatunku w dowolnej formie, miejscu i czasie wpływają na funkcjonowanie całego rynku żywnościowego [Seremak-Bulge i in. 2008]. Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej wiązało się z koniecznością przyjęcia całości dorobku prawnego UE, w tym przepisów regulujących funkcjonowanie rybołówstwa – Wspólnej Polityki Rybackiej (WPR), której celem jest osiągnięcie zrównoważonego rozwoju sektora rybnego przez wspieranie działań, zwiększających konkurencyjność branży, przy zachowaniu racjonalnego poziomu eksploatowanych zasobów rybnych. Instrumentem finansowym wspierającym realizację zadań WPR był utworzony w 1993 roku Finansowy Instrument Sterowania Rybołówstwem (ang. *Financial Instrument for Fisheries Guidance* – FIFG). W okresie programowania 2004-2006, budżet FIFG wynosił 4,022 mld EUR, z tego na pomoc dla Polski przeznaczono 201,8 mln EUR.

Celem artykułu jest ocena wykorzystania środków finansowych FIFG przez polskich producentów rybnych (rybołówstwo morskie i przetwórstwo rybne) na potrzeby restrukturyzacji i modernizacji sektora rybnego oraz analiza udziału podmiotów sektora badawczo-rozwojowego w działaniach na rzecz rozwoju innowacyjności gospodarki rybnej. Podstawowym źródłem danych była internetowa baza danych o zrealizowanych projektach współfinansowanych z funduszy unijnych – Mapa dotacji unijnych [2010] (dostępna na portalu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego). W pracy wykorzystano również opracowania Morskiego Instytutu Rybackiego w Gdyni, sprawozdania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) [2009] oraz zasoby wybranych portali internetowych. Metodyka pracy badawczej była dostosowana do specyfiki poszczególnych etapów prac. W fazie wstępnej (oczyszczenie i opracowanie danych) wykorzystano metody selekcji informacji, do analizy danych zastosowano metodę faktograficzną i statystykę opisową, natomiast przy opracowywaniu wyników badań posłużono się indukcją i dedukcją.

Ocena wykorzystania FIFG przez producentów rybnych

O podziale funduszy pomiędzy różne cele decydują same państwa członkowskie opracowując programy operacyjne, które muszą uprzednio uzyskać akceptację Komisji Europejskiej. W Polsce środki z funduszu FIFG zostały skierowane na współfinansowanie projektów realizowanych w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006” (SPO Ryby 2004-2006). Nabór wniosków rozpoczęto w sierpniu 2004 r. Na realizację programu zaplanowano 373,7 mln Euro, z czego wydano około 97% dostępnych środków. Beneficjenci programu SPO Ryby 2004-2006 zrealizowali ponad 4000 projektów na łączną kwotę 1 002 469 482 złotych (tab. 1).

Na podstawie analizy danych można stwierdzić, że mimo wielu obaw, środki z funduszu FIFG zostały wykorzystane w stopniu zadowalającym. Poziom absorpcji środków finansowych zaplanowanych dla większości działań programu oscylował w granicach 95%. Największych nakładów finansowych wymagała restrukturyzacja sektora połowowego, zwłaszcza w zakresie działań na rzecz redukcji potencjału połowowego (działania 1.1 i 1.2), na którą wydano około 365 mln zł. Zrealizowane projekty w zakresie złomowania statków rybackich pozwoliły na osiągnięcie zakładanych planów redukcji floty bałtyckiej o 40%. Złagodzeniu skutków restrukturyzacji sektora i zahamowaniu wzrostu bezrobocia w regionach nadmorskich służyło działanie 4.2 – z pomocy tej skorzystało 1538 rybaków na łączną kwotę około 62 mln zł. Wobec malejących morskich zasobów rybnych, dostosowanie potencjału flot rybackich do istniejących zasobów morskich, oprócz redukcji floty, wymaga także ograniczenia nakładu połowowego (np. czasowego zawieszenia połowów). Ponieważ eksploatowane przez polskich rybaków stada dorszy osiągnęły stan zagrażający ich naturalnej odbudowie, wprowadzono dodatkowe okresy zakazu połowów tego gatunku ryby, a dla rybaków przewidziano rekompensaty finansowe za czas postojów w porcie (działanie 4.5). W latach 2006-2007 z tego tytułu wypłacono rybakom łącznie ponad 25 mln zł (1117 umów). We wszystkich wymienionych działaniach poziom współfinansowania projektów z funduszu FIFG wyniósł 75%, pozostałe środki pochodziły z budżetu państwa.

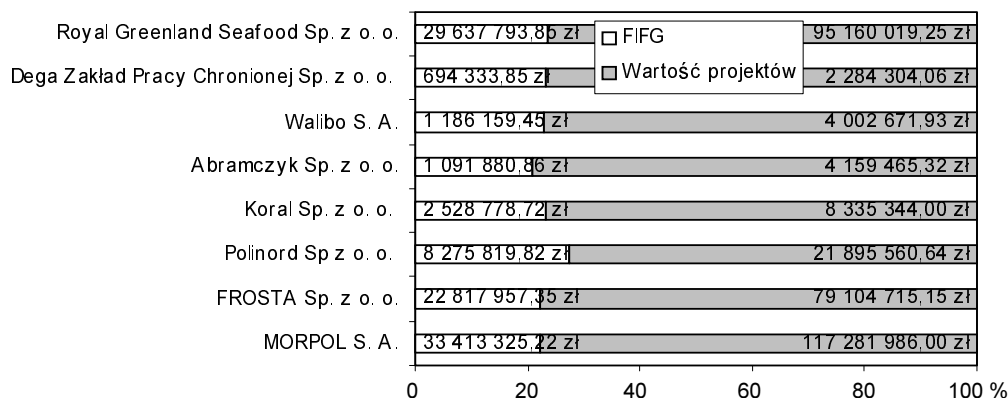
Tabela 1. Realizacja Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006”

Priorytet/Działanie	Limit środków [zł]	Kwota zawartych umów [zł]	Kwota płatności [zł]	Poziom absorpcji [%]
1. Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów	381 082 437	364 930 082	364 828 977	95,7
1.1. Złomowanie statków rybackich	357 283 734	344 771 456	344 723 732	96,5
1.2. Przeniesienie statków do krajów trzecich lub zmian ich przeznaczenia	23 798 704	20 158 625	20 105 245	84,5
2. Odnowa i modernizacja floty rybackiej	31 105 431	7 961 752	7 928 167	25,5
3. Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla ryb, rybackie urządzenia portowe, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe	498 449 405	473 554 270	456 374 375	91,6
3.1. Ochrona i rozwój zasobów wodnych	6 583 742	6 284 473	6 284 470	95,5
3.2. Chów i hodowla ryb	83 546 532	70 943 112	67 529 552	80,8
3.3. Rybacka infrastruktura portowa	156 537 280	148 641 163	147 808 517	94,4
3.4. Przetwórstwo i rynek rybny	251 310 042	247 235 977	234 311 487	93,2
3.5. Rybołówstwo śródlądowe	471 809	449 543	440 348	93,3
4. Inne działania	182 061 062	181 945 523	173 337 962	95,2
4.1. Rybołówstwo przybrzeżne	4 691 552	4 590 098	4 477 634	95,4
4.2. Działania społeczno-ekonomiczne	67 976 873	68 193 511	61 748 339	90,8
4.3. Znajdowanie oraz promowanie nowych rynków zbytu na produkty rybne	30 027 775	30 380 484	30 046 600	100,1
4.4. Działania organizacji obrotu rynkowego	5 157 356	4 364 788	4 255 642	82,5
4.5. Czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe	24 145 813	25 116 776	25 105 607	104,0
4.6. Działania innowacyjne i inne	50 061 692	49 299 863	47 704 138	95,3
Ogółem	1 092 698 335	1 028 391 628	1 002 469 482	91,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania ARiMR 2009.

Dynamiczny wzrost eksportu wysoko przetworzonych produktów rybnych na rynki unijne po integracji oraz wyraźna poprawa rentowności, spowodowały, że przedsiębiorstwa mogły przeznaczyć na inwestycje znaczne nakłady finansowe, gdyż skorzystanie z dofinansowania FIG na przedsięwzięcia, dotyczące budowy bądź modernizacji istniejących zakładów przetwórczych wymagało relatywnie wysokiego (około 60%) wkładu własnego [Hryszko 2009]. Współfinansowane były projekty mające na celu: poprawę funkcjonowania rynku rybnego przez bardziej efektywne wykorzystywanie surowca rybnego, organizację rynku rybnego zgodnie z wymogami unijnymi, poprawę stanu sanitarnego obiektów, urzędzeń służących do przetwarzania ryb, a także poprawę warunków gospodarki ściekowej w sektorze rybackim, wprowadzeniu nowych bardziej wydajnych technologii oraz wdrożeniu systemu znakowania produktów rybnych. W programie SPO Ryby 2004–2006 zaplanowano dla podmiotów, działających w tej branży kwotę ponad 251 mln zł dostępną w ramach działania 3.4 – przetwórstwo i rynek rybny. W ramach tego działania zawarto 233 umowy na kwotę ponad 251,3 mln zł z tego wkład FIG wyniósł 192,5 mln zł. Niezwykle zróżnicowana była skala poszczególnych działań. Obok dużych inwestycji wartych dziesiątki milionów złotych, jak na przykład budowa nowego zakładu przetwórstwa rybnego w Koszalinie, realizowana przez duńskiego potentata na rynku mrożonek rybnych Royal Greenland, znaleźć można wiele drobnych projektów. Przetwórcy wykorzystali możliwość dofinansowania małych inwestycji, polegających głównie na modernizacji i unowocześnianiu istniejących zakładów produkcyjnych, np.: na wymianie wyeksploatowanych maszyn, zakupie specjalistycznych środków transportu, wag, drukarek i budowie systemów kontroli jakości. Na rysunku 1 przedstawiono sumaryczną wartość projektów oraz wysokość dofinansowania z FIG największych beneficjentów programu z branży przetwórstwa rybnego.

W skali kraju 94% wszystkich projektów wdrożono w pięciu województwach: pomorskim – 75 projektów na kwotę 97,7 mln zł, zachodniopomorskim – 58 projektów na kwotę 71,9 mln zł, kujawsko-pomorskim – 20 projektów na kwotę 31,8 mln zł i wielkopolskim – 24 projekty na kwotę 10,7 mln zł oraz śląskim 10 projektów na kwotę 10,7 mln zł.

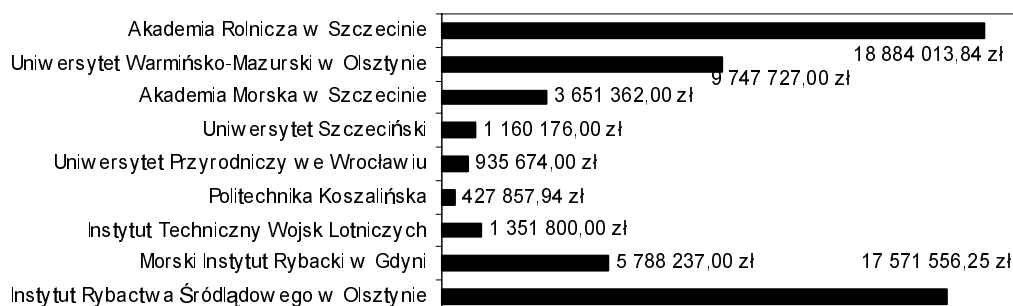
Rysunek 1. Wartości projektów i kwoty ich dofinansowania z FIG zrealizowane przez wybrane firmy branży przetwórstwa rybnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy dotacji... 2010.

Innowacyjność i transfer wiedzy

Nowoczesna gospodarka w XXI wieku powinna koncentrować się na wykorzystaniu wiedzy i informacji. Znaczenie innowacyjności dla rozwoju gospodarczego jest widoczne w kreowaniu polityki gospodarczej Unii Europejskiej i znajduje potwierdzenie w założeniach Strategii Lizbońskiej, której jednym z celów jest budowa europejskiej gospodarki opartej na wiedzy oraz rozwój krajowych i regionalnych systemów innowacji [Kozioł 2005]. W literaturze przedmiotu brakuje jednoznacznej definicji innowacji. Najczęściej pojęcie to funkcjonuje w jednym z dwóch znaczeń: węższym (ograniczonym do zmian zachodzących w sferze produkcji, prowadzących do wytwarzania nowych produktów) lub szerszym (obejmującym wszelkie procesy twórczego myślenia, zmierzające do zastosowania i użytkowania ulepszonych rozwiązań w technice i technologii i organizacji życia społecznego) [Wyrwisz 2003]. Można zatem przyjąć, iż działania innowacyjne polegają m.in. na poszukiwaniu i komercyjnym wykorzystywaniu wyników badań naukowych.

W SPO Ryby 2004-2006 na rozwój innowacyjności sektora rybnego przeznaczono kwotę 50 061 692 złotych (działanie 4.6 – Działania innowacyjne i inne), która była dostępna na projekty określonego typu: studia, projekty pilotażowe i prezentacje mające na celu wprowadzenie technik innowacyjnych do praktyki gospodarczej podmiotów z branży rybnej oraz wprowadzenie nowoczesnych metod monitoringu środowiska. Nabór wniosków trwał od 2.08.2004 r. do 3.07.2007 r., a beneficjentami tego działania mogły być: podmioty bezpośrednio związane z sektorem rybackim, stowarzyszenia oraz inne organizacje społeczne i zawodowe, jednostki badawczo-rozwojowe, szkoły wyższe i wyższe szkoły zawodowe, kształcące w kierunku rybołówstwo morskie lub rybactwo śródlądowe, szkoły ponadgimnazjalne o profilu rybołówstwo morskie lub rybactwo śródlądowe [Uzupelnienie Sektorowego... 2004]. W ramach tego działania złożono 66 wniosków na kwotę 116,5 mln zł, z tego umowy podpisano na realizację 44 projektów, wykorzystujących ponad 95% zaalokowanych środków. Wnioskodawcami większości projektów były podmioty należące do sektora badawczo-rozwojowego (B+R), w tym uczelnie wyższe (49%) i instytuty naukowe (43%). Na rysunku 2. przedstawiono zestawienie wartościowe projektów współfinansowanych z FIFG wszystkich jednostek B+R, uczestniczących w realizacji SPO Ryby 2004-2006.

Rysunek 2. Zestawienie wartościowe projektów realizowanych w ramach SPO Ryby 2004-2006 przez jednostki sektora badawczo-rozwojowego.

Źródło: jak na rys. 1.

Wśród beneficjentów programu największy udział miały: Akademia Rolnicza w Szczecinie (obecnie Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny), która zrealizowała 18 projektów innowacyjnych i 4 projekty promujące spożycie ryb wśród dzieci i młodzieży, Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie (9 projektów innowacyjnych i 7 projektów na rzecz promocji ryb) oraz Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (4 projekty innowacyjne). Tematyka projektów innowacyjnych była bardzo zróżnicowana. Instytucje B+R o profilu technicznym zrealizowały takie przedsięwzięcia, jak: opracowanie zintegrowanego systemu nawigacyjno-połowowego, opracowanie i utworzenie miniaturowego systemu bezzałogowej powietrznej kontroli statków rybackich. Prace badawcze prowadzone przez Morski Instytut Rybacki w Gdyni i Akademię Rolniczą w Szczecinie na rzecz rybołówstwa morskiego dotyczyły technicznych aspektów selektywności połowów (worki dorszowe typu BACOMA i T90). Zakres tematyczny projektów przeznaczonych na potrzeby rybactwa śródlądowego obejmowały m.in. badania nad KHV (silnie zakaźną chorobą skóry oraz skrzelii występująca wśród karpia koi oraz karpia hodowlanych), próby restytucji jesiotra bałtyckiego, ryb łososiowatych i karpiołatych ryb reofilnych, projekty polegające na oszczędzaniu wody w gospodarce stawowej oraz badania zasobności rzek, niezbędne przy sporządzaniu operatów zarybieniowych dla wód płynących. Najwięcej projektów związanych było z poprawą jakości produktów żywnościowych (43%) oraz z oceną i poprawą stanu środowiska (37%). Pozostałe, w granicach 4-6%, dotyczyły poprawy efektów produkcji, transferu wiedzy i ochrony zdrowia ryb. Najwyższe współfinansowanie z FIFG (ponad 3 mln złotych) otrzymały projekty, dotyczące stymulowania wzrostu produkcji materiału zarybieniowego cennych gatunków ryb, ze szczególnym uwzględnieniem szczupaka, restytucja jesiotra bałtyckiego oraz projekt pilotażowy – optymalizacja produkcji materiału zarybieniowego karpiołatych ryb reofilnych w warunkach kontrolowanych.

Transfer wiedzy z uczelni wyższych do otoczenia gospodarczego odgrywa bardzo istotną rolę w procesie kształtowania gospodarki opartej na wiedzy. Na ten cel ze środków funduszu FIFG wydano ponad 5,2 mln zł na realizację 4 projektów. Najwięcej kosztował projekt „Innowacyjne techniki oceny biologicznej i ochrony cennych gatunków ryb hodowlanych i raków”, którego wykonawcą był Uniwer-

sytyet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (4 466 696,00 zł, wkład 3 317 198,50 zł). Celem tego projektu było promowanie i bezpośredni transfer wiedzy do podmiotów prowadzących działalność w obrębie sektora rybackiego, w zakresie oceny biologicznej stad i metod służących ochronie cennych gatunków ryb łososiowatych i jesiotrowatych [www.uwm.edu.pl...]. Dwa projekty w zakresie transferu wiedzy skierowane do przetwórców rybnych zrealizowała Akademia Rolnicza w Szczecinie: „Transfer oraz podnoszenie stanu wiedzy w zakresie materiałów opakowaniowych i opakowań do ryb i przetworów rybnych” (wartość projektu 2 165 000,00 zł, wkład 1 556 471,30 zł) i „Transfer wiedzy z zakresu innowacyjnych technik hodowli i technologii przetwórstwa ryb z uczelni wyższej do sektora rybołówstwa” (wartość projektu 338 920,00 zł, wkład 208 055,11 zł). Najmniejszych nakładów finansowych (209 904,79 zł, wkład 159 750,00 zł) wymagał prowadzony przez Instytut Rybactwa Śródlądowego projekt pt. „Poprawa stanu wiedzy i przejrzystości w zakresie gospodarki rybackiej prowadzonej w wodach śródlądowych”.

Wynikiem realizacji projektów badawczych były m.in. publikacje książkowe [Kolman i in. 2008, Dębowski i in. 2008] oraz publikacje dostępne w internecie: Kołakowski i in. [www.ryby.rsi.org.pl].

Promocja i szukanie nowych rynków zbytu produktów rybnych

Projekty związane z promocją (działanie 4.3) służyły pozyskiwaniu nowych rynków zbytu oraz zmianie krajowego modelu konsumpcji produktów rybnych, w tym badaniom rynkowym, umożliwiającym poznanie oczekiwań konsumentów. Towarzyszył temu rozwój doradztwa w zakresie sprzedaży i marketingu produktów rybnych, wdrożenie nowoczesnych technik prezentacji produktów rybnych, udział w targach i lokalnych imprezach związanych z rybactwem. Ogółem dla wszystkich 100 projektów z tego działania zrealizowano płatności na kwotę 24,9 mln zł, a największym beneficjentem było Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (projekt pt. „Promocja produktów rybnych” o wartości 16 mln zł, wkład 12 mln zł). Swoją niewielką część (25% wartości wszystkich projektów) w realizacji tego działania miał również sektor B+R, głównie przez prowadzenie ukierunkowanych kampanii reklamowych, badania marketingowe i doradztwo marketingowe. Projekty w zakresie promocji karpia prowadziły: Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie (7 projektów o łącznej wartości 6,57 mln zł, wkład 4,1 mln zł) i Politechnika Koszalińska (1 projekt o wartości 0,43 mln zł, wkład 0,32 mln zł). Pozostałe pięć projektów zrealizowała Akademia Rolnicza w Szczecinie, w tym cztery dotyczyły promocji spożycia ryb i przetworów rybnych wśród dzieci i młodzieży (o łącznej wartości 856,6 tys. zł, wkład 624 tys. zł) i jeden z zakresu nowoczesnych technik marketingu produktów rybnych (209 908,17 zł, wkład 57 431,13 zł). W tabeli 2 przedstawiono wybrane wskaźniki gospodarki rybnej za lata 2004-2008, na podstawie których można wnioskować o skuteczności realizacji działań promocyjnych.

W SPO Ryby 2004-2006 zakładano, że w 2006 r. średnie spożycie ryb powinno osiągnąć wartość 7 kg na jednego mieszkańca, tymczasem uzyskano znacznie lepsze wyniki. W kolejnych latach spożycie ryb i przetworów rybnych nadal systematycznie rosło. Dynamika zmian jest bardzo wysoka, w porównaniu z 2004 rokiem średnie spożycie ryb i produktów rybnych przypadające na jednego mieszkańca wzrosło o 143%, przy relatywnie niskim wzroście podaży na rynku rybnym wynoszącym tylko 46%. Dane te wyraźnie świadczą o tym, że środki finansowe wydane na działania, zachęcające do spożywania ryb i ich przetworów odniosły pożądany skutek.

Tabela 2. Wybrane wskaźniki ekonomiczne polskiej gospodarki rybnej w latach 2004-2008

Nazwa wskaźnika	Wskaźniki ekonomiczne w latach				
	2004	2005	2006	2007	2008
Przetwórstwo rybne					
Wielkość produkcji finalnej na łądzie [tys. t]	292	348,2	398,2	416,9	345,0
Wartość produkcji finalnej na łądzie [mln zł]	2600	3300	4000	4500	4600
Rynek rybny					
Dostawy rynkowe [tys. t]	204,9	238,2	280,8	298,5	299,8
Średnie spożycie ryb i produktów rybnych na 1 mieszkańca [kg]	5,4	10,9	11,7	12,7	13,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Szostak 2007 i 2009.

Podsumowanie

W nowym układzie europejskim, za główne cele polskiej polityki rybackiej przyjęto dążenie do racjonalnego gospodarowania zasobami rybnymi oraz poprawę efektywności ekonomicznej sektora rybackiego. Niezbędna do ich realizacji okazała się pomoc finansowa Unii w postaci Finansowego Instrumentu Sterowania Rybołówstwem, zwłaszcza przy restrukturyzacji i modernizacji polskiego sektora rybnego. W praktyce oznaczało to zmniejszenie potencjału floty rybackiej (ze względu na malejące zasoby rybne) oraz lepsze zagospodarowanie surowca rybnego przez dynamiczny rozwój przetwórstwa rybnego i jego dostosowanie do standardów unijnych.

Zaangażowanie jednostek naukowych i uczelni wyższych w działaniach na rzecz rozwoju innowacyjności sektora rybnego nie było zbyt wielkie (za wyjątkiem Akademii Rolniczej w Szczecinie i Instytutu Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie), jednakże biorąc pod uwagę dotychczasowe nikłe zainteresowanie sektora B+R problemami gospodarki rybnego, istotny jest przełom jaki dokonał się dzięki nowym kierunkom badań i transformacji wiedzy naukowej do otoczenia gospodarczego. Sądząc, że współpraca ta będzie kontynuowana w przyszłości, zwłaszcza że na nowy okres programowania ustanowiono nowy fundusz Europejski Fundusz Rybacki, w ramach którego przewidziano również środki finansowe na działania zmierzające do rozwoju innowacyjności sektora rybackiego.

Literatura

- Dębowski R., Bernaoe R., Radtke G., Skóra M.** 2008: Stan populacji troci wędrowniej (*Salmo trutta* m. *trutta*) i lososia (*Salmo salar*) w dorzeczu Słupi i możliwości optymalizacji tarła tych gatunków. Wyd. IRS, Olsztyn.
- Hryszko J.** 2009: Polska gospodarka rybną a sektorowy program operacyjny w latach 2007-2013. *Rocz. Nauk. SERiA*, t. IX, z. 1, s. 178-183.
- Kolman R., Kapusta A., Szczepkowski M., Duda A., Bogacka-Kapusta E.** 2008: Jesiotr bałtycki *Acipenser oxyrinchus oxyrinchus* Mitchell. Wyd. IRS, Olsztyn.
- Kołąkowski E., Kołąkowska A.** Postępy w technologii solenia i marynowania ryb. [www.ryby.rsi.org.pl/dane/download/postepy_w_tehnologia.pdf].
- Kołąkowski E., Stodolnik L., Domiszewski Z.** Technologia mrożonych przetworów rybnego. [www.ryby.rsi.org.pl/dane/download/tehnologia.pdf].
- Kozioł K.** 2005: Model polityki innowacyjnej w Unii Europejskiej. Difin, Warszawa, s. 131.
- Mapa dotacji unijnych. [www.mapadotacji.gov.pl], 15.03.2010.
- Seremak-Bulge J., Pieńkowska B., Kuzebski E.** 2008: Zmiana ekonomicznych warunków funkcjonowania sektora rybnego. [W:] *Rozwój rynku ryb i zmiany w jego funkcjonowaniu w latach 1990-2007*. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa, s. 17-24.
- Sprawozdanie ARiMR 2009: Informacja o liczbie i kwotach złożonych wniosków o pomoc oraz kwotach zrealizowanych płatności w ramach SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb” 2004-2006 dla kraju. System Informacji Zarządczej ARiMR.
- Szostak S.** 2009: Wyniki gospodarki rybnego. [W:] *Morska Gospodarka Rybną w 2008 r.* MIR, Gdynia, s. 1-3.
- Szostak S.** 2007: Wyniki gospodarki rybnego. [W:] *Morska Gospodarka Rybną w 2006 r.* MIR, Gdynia, s. 1-2.
- Uzupełnienie Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006” 2004. Min.RiRW, Warszawa.
- Wyrwisz J.** 2003: Znaczenie wdrażania strategii innowacji dla konkurencyjności przedsiębiorstw. [W:] *Źródła przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw w agrobiznesie*. AR w Lublinie, s. 448. [www.uwm.edu.pl/ryby-spo/strona/charakterystyka_projektu].

Summary

The paper presents the results of the analysis of projects carried out by fish producers and R&D sector under the Sectoral Operational Programme „Fisheries and Fish Processing 2004-2006”. Based on the survey it was found that the level of absorption of EU funds available for all treatment groups of beneficiaries was very high, managed to achieve their objectives. As expected, the projects in the manufacturing sector contributed positively to the restructuring and modernization of the fishing industry, while the public sector R & D contributed to the development and innovation.

Adres do korespondencji:

dr Mirosława Marciniak
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
Zakład Analizy Systemowej
ul. Janickiego 31
70-270 Szczecin
tel. (91) 449 68 87
e-mail: mirosława.marciniak@zut.edu.pl